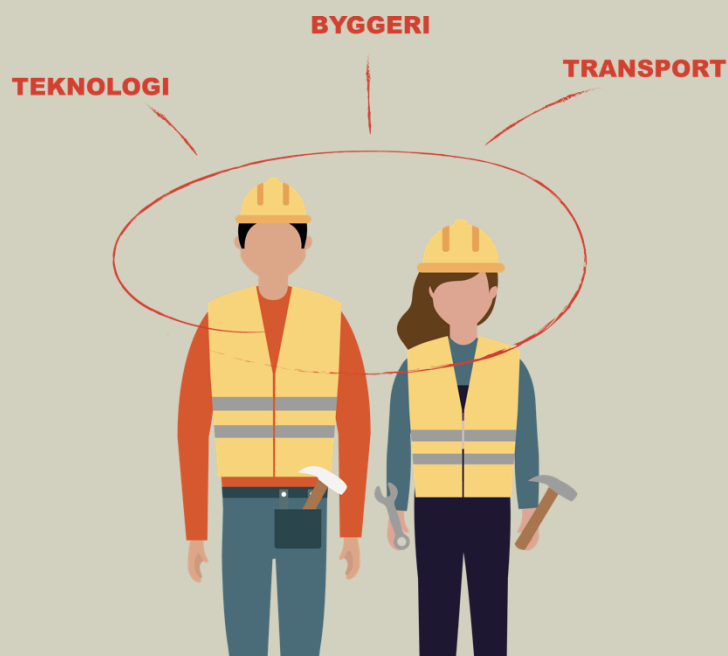

KVALITET PÅ LÆRE- PLADSEN: SVAR FRA TEKNOLOGI, BYGGERI OG TRANSPORT-OMRÅDET

Udarbejdet af
Helle Marie Mortensen, seniorkonsulent
Christian Andersen Mølby, projektassistent
Kristian Thor Jakobsen, underdirektør og cheføkonom

August 2024

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

Baggrund	6
Hovedkonklusioner	8
Lærlinges tilfredshed inden for Teknologi, byggeri og transport	10
Fire ud af fem lærlinge vurderer kvaliteten af deres læreplads som god	10
Kvaliteten af lærepladsen vurderes højest blandt elektrikere og bygningsmalere	10
Lærlinge fra Region Midtjylland og Region Syddanmark vurderer kvaliteten af deres lærepladser højest	11
Lærlingenes oplevelser og prioriteter på lærepladsen	14
Lærlingenes vurdering og prioriteter ligger i tråd med lærlinge på de andre hovedområder	14
De enkelte kvalitetsparametre vurderes stort set ens på tværs af fem store uddannelser	15
Lærlingene inden for fem store uddannelser prioriterer mange af de samme ting, når det kommer til kvalitet af lærepladsen	18
Data og metode	20
Bilag 1: Spørgeskema	22

01

Baggrund

Baggrund

Dette notat er en del af projektet "Kvalitet på lærepladsen", som er gennemført af Tænk tanken DEA i samarbejde med CEVEU og med finansiering fra Grundejernes Investeringsfond. Formålet er at få viden om, hvordan lærlinge¹ oplever kvaliteten af deres læreplads², og hvilke kvalitetsparametre de finder vigtige for, at kvaliteten er god. Oplæring³ fylder størstedelen af erhvervsuddannelserne, og derfor er det vigtigt, at lærlinge har gode oplevelser med deres lærepladser, hvis Danmark skal fastholde og rekruttere flere faglærte.

Projektet om kvalitet på lærepladsen består af følgende udgivelser:

1. Opsamling og anbefalinger
2. Vidensindblik i kvalitet på lærepladser
3. Svar fra lærlinge på tværs af hovedområder
3.1 Svar fra Teknologi, byggeri og transport-området
4. Lærepladskarakteristika og frafald.

Dette notat "Svar fra Teknologi, byggeri og transport-området", undersøger og beskriver væsentlige faktorer for kvalitet på erhvervsuddannelsernes lærepladser med et specifikt fokus på erhvervsuddannelser under hovedområdet Teknologi, byggeri og transport. I løbet af analysen går vi i dybden med lærlingenes oplevelser på nogle af de største uddannelser inden for hovedområdet, herunder træfagenes byggeuddannelse, elektriker, VVS-energiuddannelsen, murer og bygningsmaleruddannelsen.

Den følgende analyse anvender samme metode som notat 3 "Svar fra lærlinge på tværs af hovedområder", det vil sige en spørgeskemaundersøgelse blandt lærlinge i Danmark foretaget af Danmarks Statistik. Uddybning af datagrundlag, metode osv. findes i notat 3.

Når der fremover henvises til notat 3, bliver den betegnet som "hovednotatet" for overskueligheden skyld, og fordi notat 3 vedrører lærepladser på alle hovedområder. I dette notat beskæftiger vi os blot med lærlinge, der angiver at gå på en erhvervsuddannelse under hovedområdet Teknologi, byggeri og transport på tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet.

¹ Udgangspunktet for den nye terminologi på erhvervsuddannelsesområdet (1. januar 2022) er, at man betegnes som *elev* i skoleperioderne og som *lærling* i oplæringsperioderne. Dog kan et fagligt udvalg beslutte at fortsætte med at kalde deres elever for *elever* gennem hele uddannelsen. For overskuelighedens skyld vil der gennem hele projektet blive gjort brug af betegnelsen *lærling*, da fokus er på oplæringen.

² Betegnelsen *læreplads* erstattede den tidligere betegnelse *praktikplads* fra 1. januar 2022, hvor den nye terminologi på erhvervsuddannelsesområdet trådte i kraft efter trepartsaftalen "Flere lærepladser og entydigt ansvar" fra november 2020, jf. [Ny terminologi på erhvervsuddannelsesområdet | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#).

³ Betegnelsen *oplæring* erstattede den tidligere betegnelse *praktik* fra 1. januar 2022, hvor den nye terminologi på erhvervsuddannelsesområdet trådte i kraft efter trepartsaftalen "Flere lærepladser og entydigt ansvar" fra november 2020, jf. [Ny terminologi på erhvervsuddannelsesområdet | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#).

02

Hovedkonklusioner

Hovedkonklusioner

Konklusionerne i dette notat om lærlingenes vurdering af kvaliteten af lærepladserne for hovedområdet Teknologi, byggeri og transport ligger i forlængelse af konklusionerne i hovednotatet om kvalitet på lærepladser med svar fra lærlinge på tværs af alle hovedområder.

- Resultaterne viser først og fremmest, at lærlinge inden for hovedområdet Teknologi, byggeri og transport generelt er meget tilfredse med kvaliteten af deres lærepladser. Næsten fire ud af fem synes samlet set, at kvaliteten af deres læreplads er god eller meget god.
- Der er ikke stor forskel på svarene på tværs af de større uddannelser inden for hovedområdet, og lærlingene deler langt hen ad vejen prioriteter og oplevelser med lærlinge på særligt hovedområderne Fødevarer, jordbrug og oplevelser og Kontor, handel og forretningsservice.
- Lærlinge inden for Teknologi, byggeri og transport har størst forskel mellem, hvad de synes er vigtigt, for at en læreplads har god kvalitet, og hvad de oplever, bliver indfriet på lærepladsen inden for temaet *sammenhæng mellem skole og læreplads*. Herunder er spørgsmålet, der handler om, *hvorvidt skolen forbereder lærlinge på, hvordan det er at starte på en læreplads* vigtigt, men opleves i mindre grad indfriet på lærepladsen.
- Inden for Teknologi, byggeri og transport vurderer lærlinge fra Region Midtjylland og Region Syddanmark kvaliteten af lærepladserne højest – i tråd med hovednotatet. Der er til gengæld ikke forskel på lærlingenes vurdering af kvaliteten, når vi opdeler dem efter lærepladsens størrelse.
- Kvaliteten bliver vurderet meget ens på tværs af kønnene inden for hovedområdet, hvilket er i kontrast til hovednotatets konklusioner for den samlede gruppe af lærlinge, hvor kvinder generelt vurderer kvaliteten lidt højere.
- For nogle af de største uddannelser inden for Teknologi, byggeri og transport synes omkring 80 pct. af lærlingene inden for elektriker- og bygningsmaleruddannelserne, at deres læreplads samlet set er god eller meget god. Dette er kun tilfældet for ca. 70 pct. af lærlingene, som er under uddannelse inden for VVS- og mureruddannelsen.
- Lærlinge inden for fem store uddannelser (elektriker, træfagenes byggeuddannelse, bygningsmaler, VVS-energiuddannelsen og murer) er i høj grad enige om, at et af de vigtigste parametre for, at en læreplads har god kvalitet, er, at lærlingen lærer det, der skal bruges efter uddannelsen. Der er også bred enighed om, at det er vigtigt, at man føler sig som en del af arbejdspladsen og føler sig som en kollega. Omvendt vurderes det mindst vigtigt, at skolen hjælper med at finde en læreplads, hvilket er i tråd med vurderingen fra lærlingene fra de andre hovedområder.

03

Læringes tilfredshed inden for Teknologi, byggeri og transport

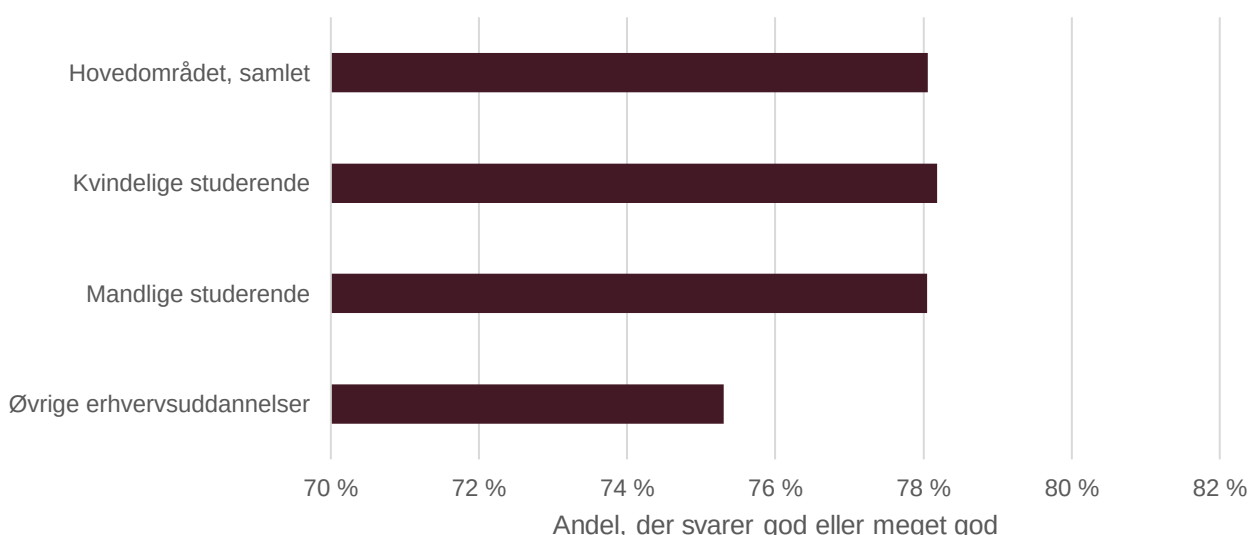
Lærlinges tilfredshed inden for Teknologi, byggeri og transport

Fire ud af fem lærlinge vurderer kvaliteten af deres læreplads som god

Lærlinge inden for hovedområdet Teknologi, byggeri og transport oplever generelt en stor tilfredshed med deres lærepladser, jf. figur 1. Næsten fire ud af fem synes samlet set, at kvaliteten af deres læreplads er god eller meget god. Mere detaljeret oplever de en signifikant større tilfredshed end lærlingene fra hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, men en mindre tilfredshed end lærlinge fra hovedområdet Fødevarer, jordbrug og oplevelser. Forskellene er opsummeret i figur 1, hvor forskellen mellem hovedområdet Teknologi, byggeri og transport og de øvrige hovedområder dog samlet set er insignifikant.

Der er en klar overvægt af mandlige lærlinge inden for Teknologi, byggeri og transport, men der er ingen forskel på, hvordan de vurderer den samlede kvalitet på deres læreplads, når vi opdeler lærlingene efter køn. Dette er en smule atypisk i forhold til den samlede gruppe af lærlinge i hovednotatet, hvor kvinder vurderer kvaliteten en smule højere end mændene.

Figur 1 // Hvad synes du samlet set om kvaliteten af din elevplads/læreplads? Fordelt efter køn og hovedområder

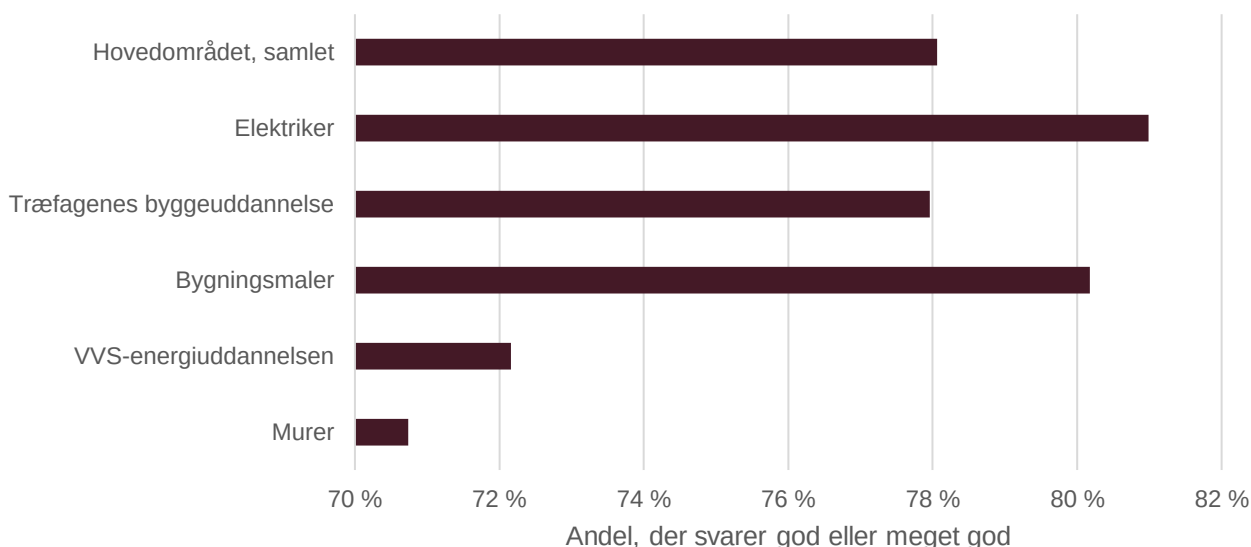

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
Anm.: n = 11.866, som udgør lærlinge, der var i gang med en erhvervsuddannelse ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

Kvaliteten af lærepladsen vurderes højest blandt elektrikere og bygningsmalere

Den generelle tilfredshed med kvaliteten af lærepladsen er størst for lærlinge, der uddanner sig til elektrikere og bygningsmaler, når vi ser nærmere på nogle af de uddannelser, hvor der går flest lærlinge inden for hovedområdet, jf. figur 2. Her er det 80-81 pct. af lærlingene, der vurderer deres læreplads som god. For lærlinge under uddannelse inden for VVS-energi og til murer ligger den tilsvarende andel på 70-72 pct. Altså betydeligt lavere og også lavere end gennemsnittet for øvrige lærlinge inden for hovedområdet Teknologi, byggeri og transport.

Figur 2 // Hvad synes du samlet set om kvaliteten af din elevplads/læreplads? Fordelt efter uddannelser

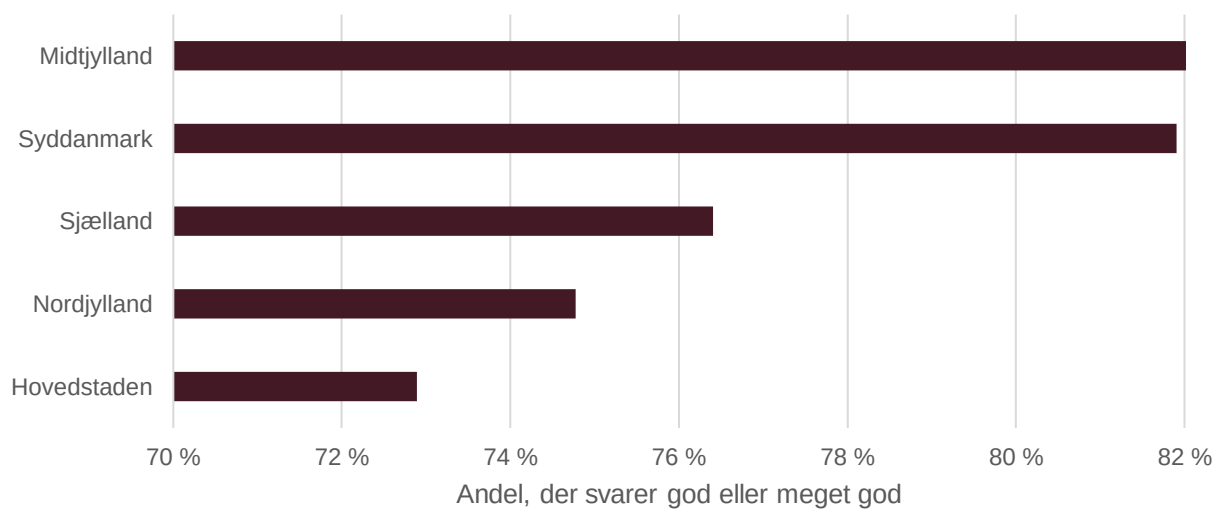
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
Anm.: n = 4.108, som udgør lærlinge, der var i gang med en erhvervsuddannelse på hovedområdet Teknologi, byggeri og transport ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

Lærlinge fra Region Midtjylland og Region Syddanmark vurderer kvaliteten af deres lærepladser højest

Flest lærlinge inden for Teknologi, byggeri og transport – mere end fire ud af fem – i Region Midtjylland og Region Syddanmark vurderer, at deres læreplads har en god kvalitet samlet set, jf. figur 3. Resultatet er i tråd med hovednotatet, hvor disse to regioner også ligger i top i forhold til alle lærlinge og deres syn på den samlede kvalitet på deres læreplads. Lærlinge fra Region Hovedstaden vurderer kvaliteten lavest, hvilket stemmer overens med det samlede billede fra hovednotatet.

Der er til gengæld ikke forskel på, hvordan lærlingene vurderer kvaliteten, når vi opdeler dem efter lærepladsens størrelse i forhold til antal ansatte. Det står i kontrast til konklusionerne i hovednotatet for den samlede gruppe af lærlinge, hvor lærlingene vurderer kvaliteten højest på større lærepladser.

Figur 3 // Hvad synes du samlet set om kvaliteten af din elevplads/læreplads? Fordelt efter region

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA

Anm.: $n = 4.108$, som udgør lærlinge, der var i gang med en erhvervsuddannelse på hovedområdet Teknologi, byggeri og transport ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

04

Lærlingenes oplevelser og prioriteter på lærepladsen

Lærlingenes oplevelser og prioriteter på lærepladsen

I tråd med den såkaldte gap-analyse i hovednotatet ser vi her på forskellene mellem lærlingenes vurderede vigtighed af de enkelte kvalitetsparametre, der omhandler lærepladsens kvalitet, og lærlingenes faktiske oplevelse i forhold til kvalitetsparametrene på lærepladserne. Af tabel 1 fremgår et eksempel på brug af gap-analysen.

Tabel 1 // Eksempel på spørgsmål i gap-analyse		
	Vurderet vigtighed	Vurderet oplevelse
Overordnet spørgsmål	Hvor vigtigt er følgende for, at en elevplads/læreplads har god kvalitet:	I hvilken grad oplever du følgende på din elevplads/læreplads:
Spørgsmål om kvalitetsparameter	(fx spm. 2.2): ... at du får opgaver, som du kan se meningen med?	
Svar	5. Meget vigtigt	5. I meget høj grad
	4. Vigtigt	4. I høj grad
	3. I nogen grad vigtigt	3. I nogen grad
	2. Mindre vigtigt	2. I mindre grad
	1. Slet ikke vigtigt	1. Slet ikke

Forskellen mellem 1) lærlingenes vurderede vigtighed og 2) deres vurderede oplevelse af kvalitetsparameteret defineres som et 'gap'. Gap-analysen imødekommer således, at forskellige lærlinge kan vurdere, at forskellige kvalitetsparametre er vigtige for, at lærepladsen har god kvalitet. De forskellige spørgsmål om kvalitetsparametre fremgår af bilag 1. For uddybning af gap-analysen henvises til notat 3 om spørgeskemabesvarelser for kvalitet på lærepladser for alle hovedområder.

Lærlingenes vurdering og prioriteter ligger i tråd med lærlinge på de andre hovedområder

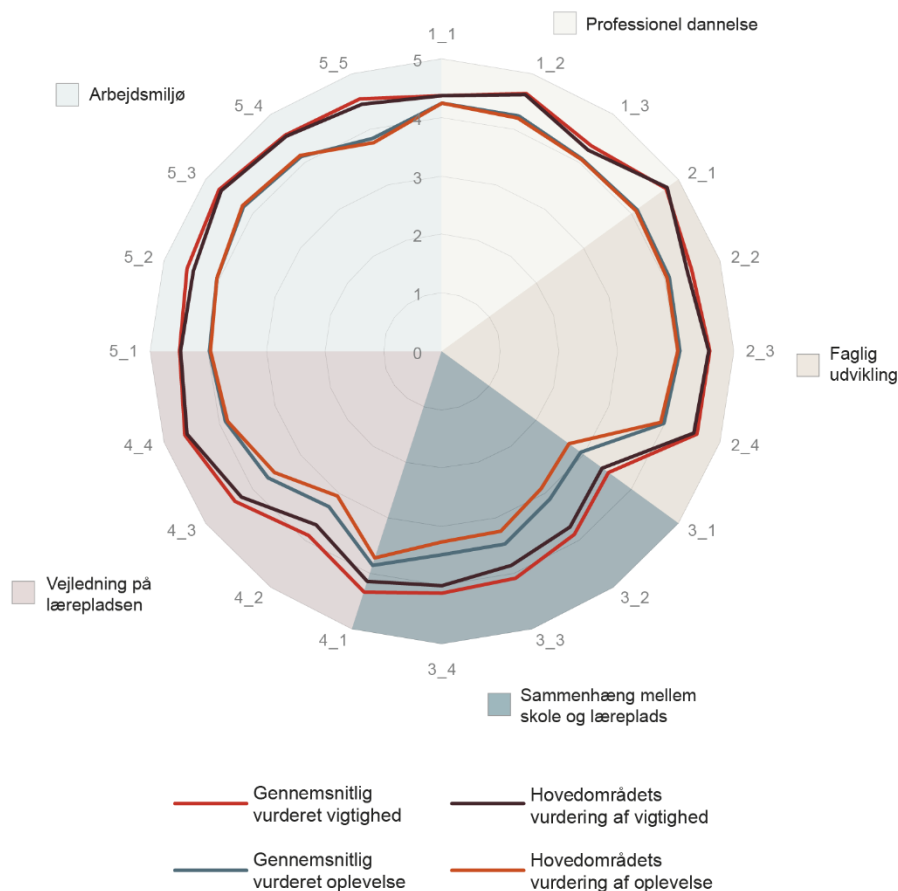
Lærlinge fra hovedområdet Teknologi, byggeri og transport vurderer generelt kvaliteten af deres lærepladser som høj for stort set samtlige kvalitetsparametre i undersøgelsen, jf. figur 4. På den måde lægger svarene fra lærlinge fra dette hovedområde sig tæt op ad svarene for den samlede gruppe af lærlinge. Dette gælder i forhold til, både hvor vigtigt det enkelte kvalitetsparameter bliver vurderet til, og i hvor høj grad de oplever det givne parameter på netop deres læreplads.

Der er dog enkelte kvalitetsparametre, hvor lærlinge ikke i lige så høj grad som for de øvrige oplever dette opfyldt på deres læreplads. Men det er samtidig også de kvalitetsparametre, som lærlingene vurderer som mindst vigtige i forhold til kvaliteten af deres læreplads.

Lærlinge inden for Teknologi, byggeri og transport har størst forskel mellem, hvad de synes, er vigtigt for, at en læreplads har god kvalitet, og hvad de oplever på lærepladsen inden for temaet *sammenhæng mellem skole og læreplads*. Her adskiller lærlingenes svar fra Teknologi, byggeri og transport sig fra gennemsnittet af lærlinge på tværs af hovedområderne. Inden for dette tema oplever lærlingene i lavest grad, at spørgsmål 3_1, "... at skolen hjælper dig med at finde en elevplads/læreplads?", bliver opfyldt.

Lærlingene vurderer dog ikke dette parameter som særlig vigtigt. Den største forskel mellem vurderet vigtighed og oplevelse for lærlinge på dette hovedområde er til spørgsmål 3_2, "...at skolen forbereder dig på, hvordan det er at starte på en elevplads/læreplads?".

Figur 4 // Vurderet vigtighed og oplevelse, hovedområdet og hele populationen

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
Anm.: n = 11.866, som udgør lærlinge, der var i gang med en erhvervsuddannelse ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

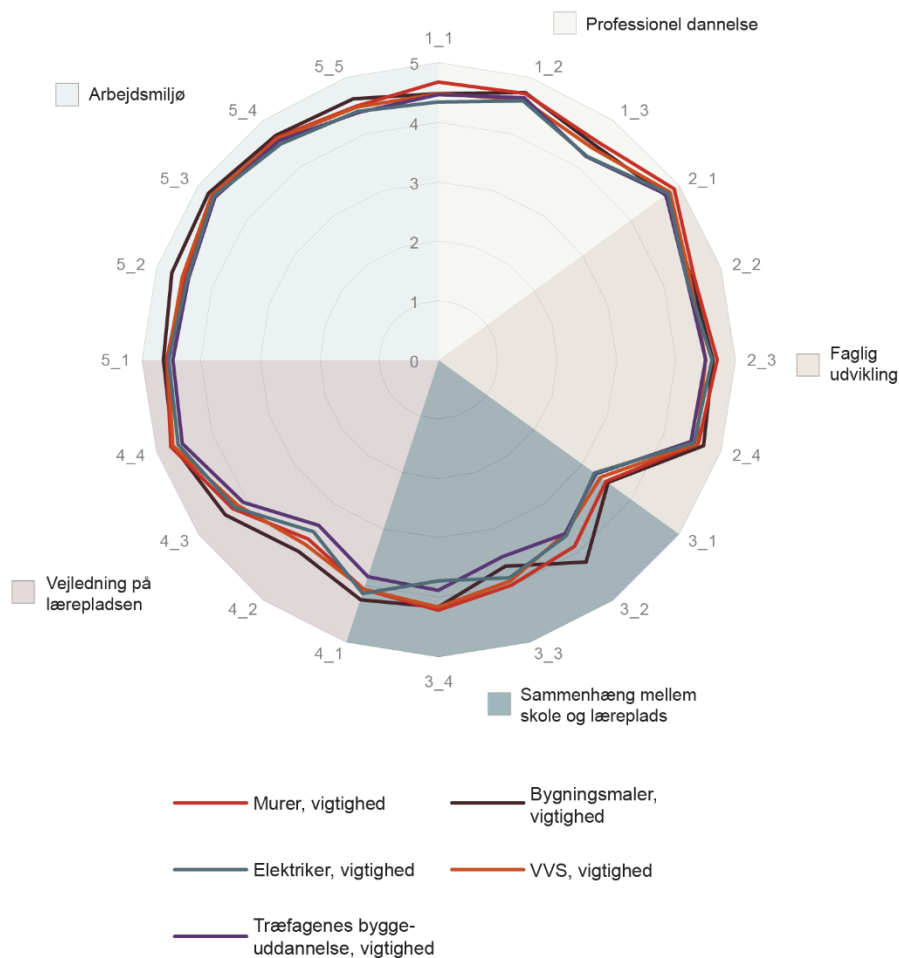
De enkelte kvalitetsparametre vurderes stort set ens på tværs af fem store uddannelser

Hvis vi tager udgangspunkt i besvarelsene fra lærlinge tilknyttet fem af de store uddannelser inden for Teknologi, byggeri og transport, vurderer lærlingene på tværs af de fem uddannelser vigtighed og oplevelse af de enkelte kvalitetsparametre meget ens, jf. figur 5 og 6.

Der er dog små forskelle i uddannelsesgruppernes svar til spørgsmål i temaet *sammenhæng mellem skole og læreplads*. Fx til spørgsmål 3_4 om, hvorvidt man på lærepladsen oplever, "at det er tydeligt for dig, hvad skolen forventer, du skal lære på din elevplads/læreplads?", hvor elektrikere oplever dette i lidt lavere grad end murere.

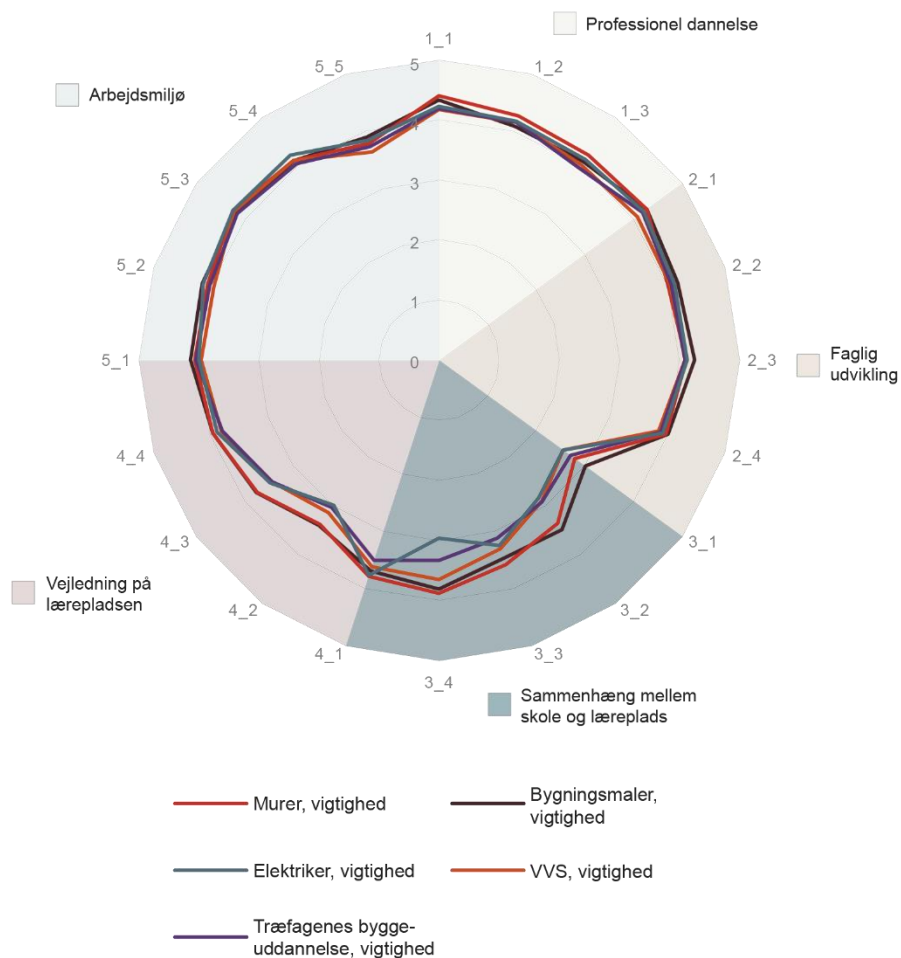
Overordnet set giver svarene fra lærlingene på tværs af de uddannelser et billede af, at de er meget enige om, hvilke kvalitetsparametre der er vigtige for kvaliteten af deres læreplads, samtidig med at de alle sammen i overvejende grad er positive med hensyn til, hvordan parametrene bliver opfyldt på netop deres læreplads.

Figur 5 // Vurderet vigtighed, hovedområdet største uddannelser

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
 Anm.: n = 1.447, som udgør lærlinge, der var i gang med enten bygningsmaler-, murer-, VVS- eller elektrikeruddannelsen eller træfagets byggeuddannelse ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

Figur 6 // Vurderet oplevelse, hovedområdet største uddannelser

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
 Anm.: n = 1.447, som udgør lærlinge, der var i gang med enten bygningsmaler-, murer-, VVS- eller elektrikeruddannelsen eller træfagets byggeuddannelse ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

Lærlingene inden for fem store uddannelser prioriterer mange af de samme ting, når det kommer til kvalitet af lærepladsen

Hvis vi dykker ned i, hvilke enkelte kvalitetsparametre der bliver tillagt den største vigtighed for god kvalitet blandt de fem udvalgte uddannelser, går en række spørgsmål igen for uddannelserne, jf. tabel 2. Det er bl.a. spørgsmål 2_1, "... at du lærer det, som skal bruges efter din uddannelse, fx at svejse ordentligt som smed eller klippe flot som frisør?", og spørgsmål 5_3, "... at du føler dig som en del af arbejdspladsen og behandles som en kollega?". Det understøtter igen, at de store uddannelser inden hovedområdet prioriterer de samme parametre som vigtigst, når det kommer til kvaliteten af deres læreplads.

Tilsvarende vurderer alle fem grupper det samme spørgsmål som det mindst vigtige. Det drejer sig om, hvor vigtigt de synes, det er, "at skolen hjælper dig med at finde en elevplads/læreplads". De svar går i øvrigt på tværs af lærlinge fra alle hovedområder.

Bygningsmaler er desuden den eneste uddannelse, hvor spørgsmålet om tonen på lærepladsen (spm. 5_2) bliver vurderet til at være blandt de vigtigste. Det hænger sammen med, at der er flere kvindelige lærlinge på denne uddannelse sammenlignet med de fire øvrige. Og afspejler resultaterne fra hovednotatet, der også finder, at kvindelige lærlinge lægger vægt på nogle lidt andre parametre i forhold til kvalitet, sammenlignet med mændene.

Tabel 2 // Højeste gennemsnitlige vigtighed for de fem største uddannelsesgrupper i hovedområdet

Nr.	Elektriker	Træfagenes byggeuddannelse	Bygningsmaler	VVS-uddannelsen	Murer
1	Læring efter uddannelse (2_1)	Læring efter uddannelse (2_1)	Føle sig som kollega (5_3)	Læring efter uddannelse (2_1)	Læring efter uddannelse (2_1)
2	Føle sig som kollega (5_3)	Føle sig som kollega (5_3)	Samarbejde (1_2)	Føle sig som kollega (5_3)	Forståelse (4_4)
3	Forståelse (4_4)	Samarbejde (1_2)	Læring efter uddannelse (2_1)	Forståelse (4_4)	Samarbejde (1_2)
4	Udfordret (2_3)	Socialt liv (5_4)	Tale ordentligt (5_2)	Socialt liv (5_4)	Udfordret (2_3)
5	Samarbejde (1_2)	Forståelse (4_4)	Forståelse (4_4)	Samarbejde (1_2)	Lære at gå på arbejde (1_1)

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og en spørgeskemaundersøgelse af DST Survey for DEA
Anm.: n = 1.447, som udgør lærlinge, der var i gang med enten bygningsmaler-, murer-, VVS- eller elektrikeruddannelsen eller træfagets byggeuddannelse ved udfyldelsen af spørgeskemaet.

Anm: Alle spørgsmålsformuleringerne vedr. kvalitetsparametrene i tabel 2 fremgår af bilaget.

05

Data og metode

Data og metode

Notatet læner sig op af metoden anvendt i hovednotatet, notat 3. Der henvises til metodebilaget i dette notat for en fyldestgørende beskrivelse af metoden. Dette notat er baseret på udvalgte besvarelser fra 4.108 lærlinge fordelt på 72 mulige uddannelser under hovedområdet Teknologi, byggeri og transport. Heraf er 67 uddannelsestyper repræsenteret blandt respondenterne. Kønsfordelingen for respondenterne på uddannelserne samlet er 1.324 piger og 2.784 drenge. Vi har udvalgt fem store uddannelser fra hovedområdet, som vi fokuserer på i notatet:

- Elektriker (513 respondenter)
- Træfagenes byggeuddannelse (442 respondenter)
- Bygningsmaler (209 respondenter)
- VVS-energiuddannelsen (181 respondenter)
- Murer (102 respondenter).

Svarene fra de fem uddannelser udgør dermed 35 pct. af den samlede svarmængde for hovedområdet.

06

Bilag

Bilag 1: Spørgeskema

Tema	Kode	Spørgsmål og kvalitetsparametre
Generelt spørgsmål		Hvad synes du samlet set om kvaliteten af din elevplads/læreplads?
<i>Hvor vigtigt synes du det er/Oplever du ...</i>		
Professionel dannelse	1_1	... at du lærer, hvordan det er at gå på arbejde?
	1_2	... at du lærer at samarbejde og kommunikere med kollegaer på din elevplads/læreplads?
	1_3	... at du er stolt af at være en del af arbejdspladsen?
Faglig udvikling	2_1	... at du lærer det, som skal bruges efter din uddannelse fx at svejse ordentligt som smed eller klippe flot som frisør?
	2_2	... at du får opgaver, som du kan se meningen med?
	2_3	... at du bliver fagligt udfordret på elevpladsen/lærepladsen fx får tilpas svære opgaver eller får ansvar?
	2_4	... at du oplever, at dit arbejde bliver værdsat af elevpladsen/lærepladsen?
Sammenhæng mellem skole og læreplads	3_1	... at skolen hjælper dig med at finde en elevplads/læreplads?
	3_2	... at skolen forbereder dig på, hvordan det er at starte på en elevplads/læreplads?
	3_3	... at du på lærepladsen prøver de ting af, som du har lært i skolen?
	3_4	... at det er tydeligt for dig, hvad skolen forventer, du skal lære på din elevplads/læreplads?
Vejledning på lærepladsen	4_1	... at du har en god kontaktperson på elevpladsen/lærepladsen?
	4_2	... at du og elevpladsen/lærepladsen har snakket om, hvad du skal lære i oplæringsforløbet, inden du startede?
	4_3	... at elevpladsen/lærepladsen har tid til at give dig løbende feedback på dit arbejde?
	4_4	... at elevpladsen/lærepladsen udviser forståelse for, at du er elev/lærling, fx ved at være god til at forklare, hvordan du skal lave en opgave bedre næste gang?

Arbejdsmiljø	5_1	<i>.. at der er ordentligt udstyr på elevpladsen/lærepladsen?</i>
	5_2	<i>.. at folk taler ordentligt til hinanden på elevpladsen/lærepladsen?</i>
	5_3	<i>.. at du føler dig som en del af arbejdspladsen og behandles som en kollega?</i>
	5_4	<i>.. at du er glad for det sociale liv på elevpladsen/lærepladsen og generelt har det godt med dine kollegaer?</i>
	5_5	<i>.. at der er et sted, hvor du kan få den rette hjælp, hvis du er utilfreds med noget ved elevpladsen/lærepladsen?</i>

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu